

MAHIDOL
UNIVERSITY
Wisdom of the Land

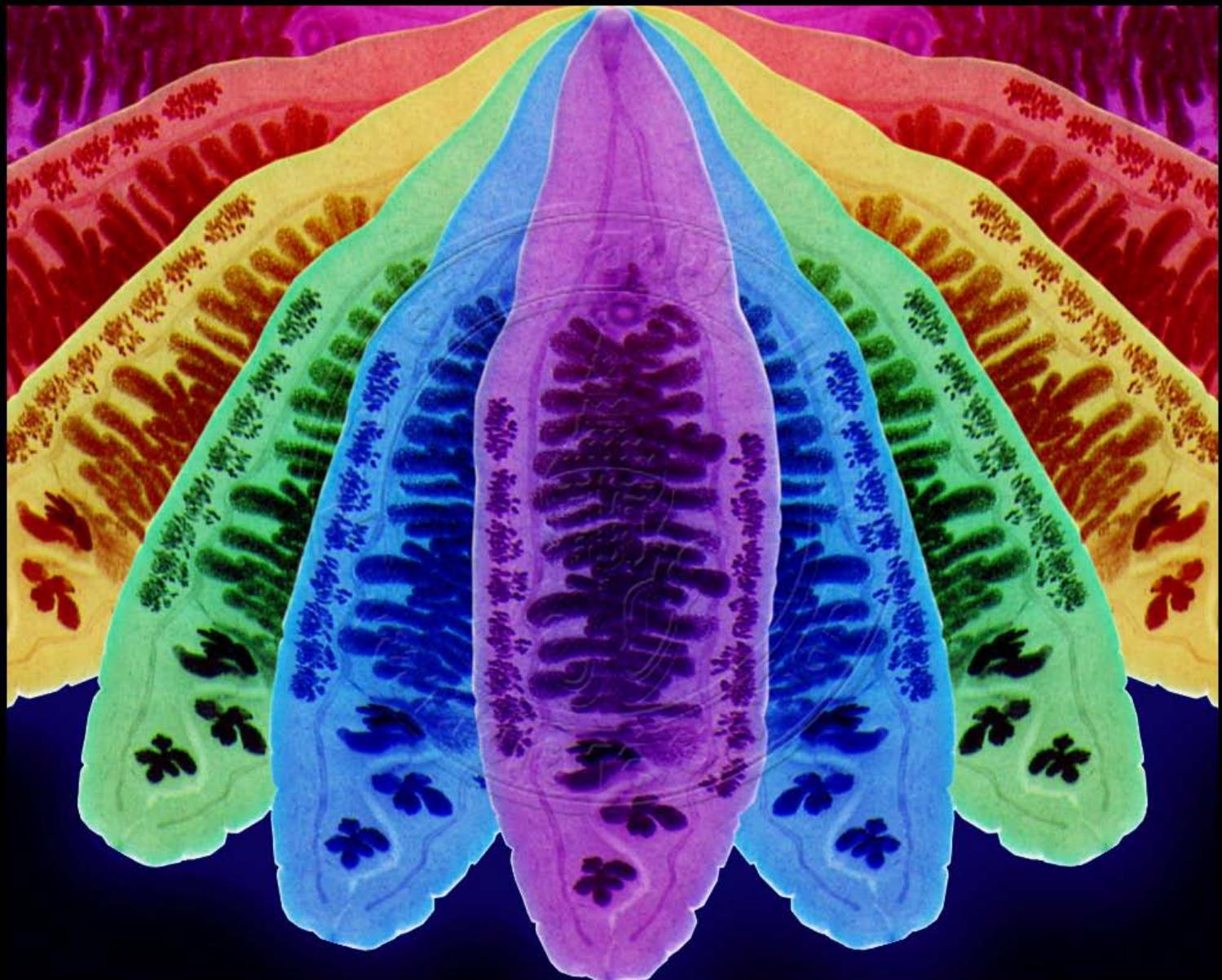

ปรสิตบนอนพยาธิ

คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล

สงวนลิขสิทธิ์

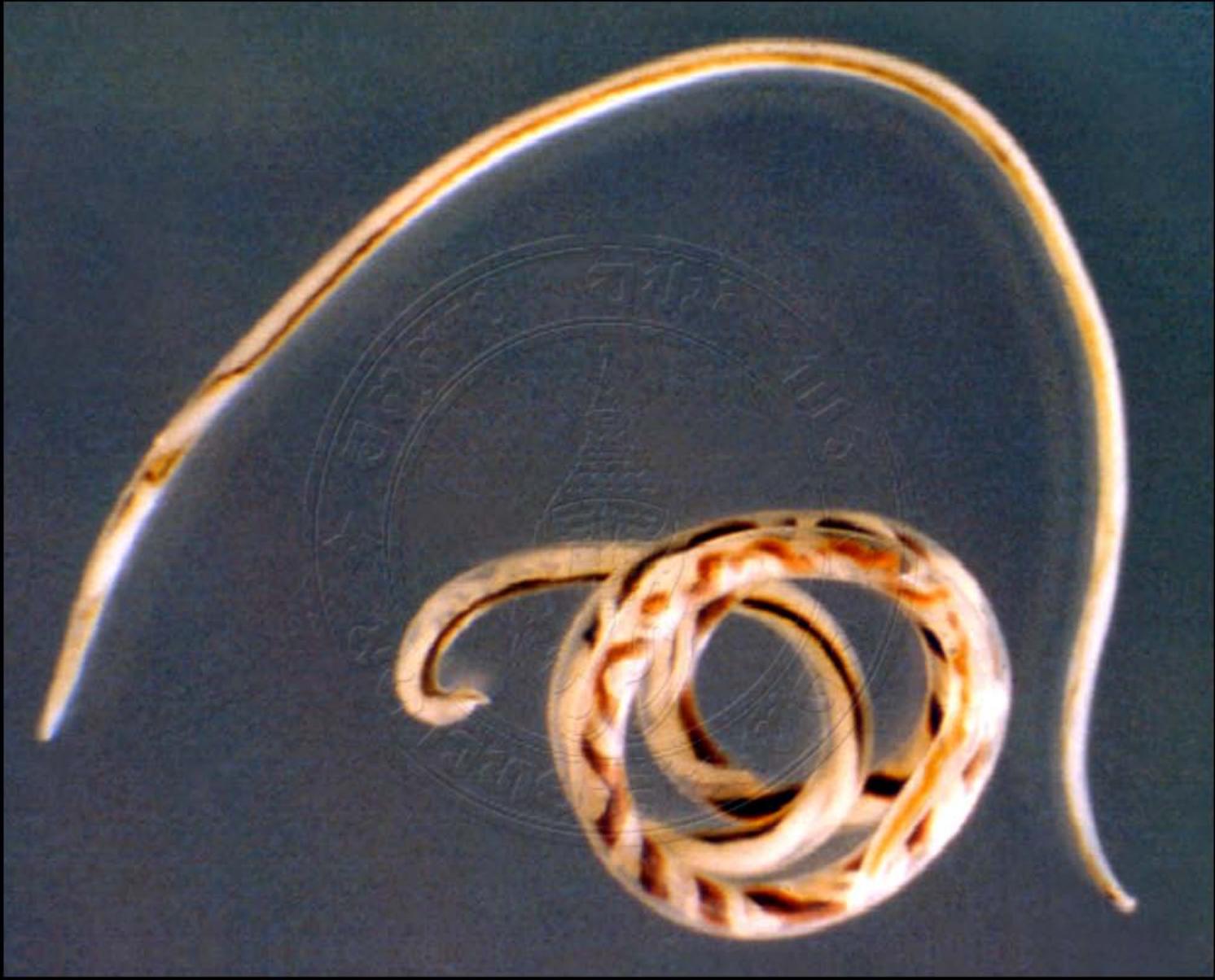

5 ทศวรรษ คณวิชาศาสตร์เขตร้อน

(พ.ศ. 2503 - 2553)

ภาควิชาปรสิตแห่งอนาคต
๖ เมษายน ๒๕๕๓

Angiostrongylus cantonensis

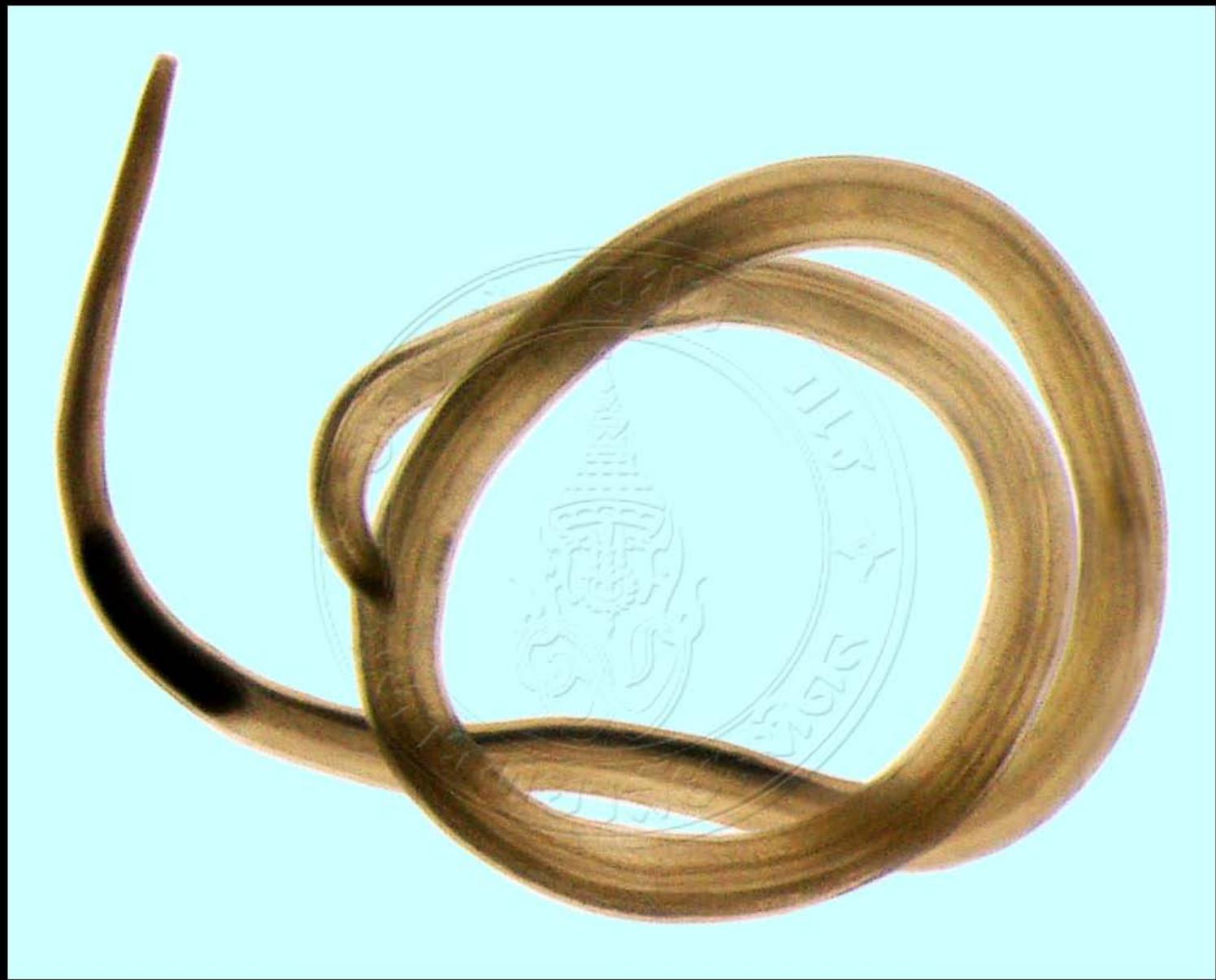
ชื่อพยาธิ: พยาธิหอยโข่ง (พยาธิปอดหนู)

ความสำคัญทางการแพทย์: คนที่ติดเชื้อพยาธิชนิดนี้ จะทำให้เกิดโรคเยื่องหุ้มสมองอักเสบชนิดอิโอลิโนฟีลิก

อวัยวะที่พบพยาธิ: ตามปกติตัวเต็มวัยของพยาธิ อาศัยอยู่ในหลอดเลือดแดงของปอดหนู แตเมื่ออยู่ในคนส่วนมากจะพบเฉพาะตัวอ่อนของพยาธิที่สมอง

การติดโรค: กินหอยน้ำจีด หรือผักสดที่ล้างไม่สะอาด มีตัวอ่อนระยับติดต่อของพยาธิอาศัยหรือเป็นเปื้อนอยู่

Anisakis species

ชื่อพยาธิ: พยาธิปลาดิบ

ความสำคัญทางการแพทย์: พยาธิตัวอ่อนใช้ไปเกาะที่ผนัง

กรรูเพาะอาหารหรือลำไส้ ทำใหเกิดอาการปวดท้อง

คล้ายโรคกระเพาะอาหาร อาจมีคลื่นไส้ อาเจียน

มักพบในคนที่ชอบกินปลาดิบๆ

อวัยวะที่พบพยาธิ: กระเพาะอาหารและลำไส้ โดยที่พยาธิ

ตัวอ่อนจะไม่เจริญเป็นพยาธิตัวเต็มวัยในคน

การติดโรค: กินปลาดิบที่มีตัวอ่อนพยาธิฝังอยู่

Ascaris lumbricoides

ชื่อพยานิ: พยาธิไส้เดือน

ความสำคัญทางการแพทย์: คนไข้เด็กอาจมีรูปร่างผอม ซึ่ด ลักษณะพุงโกรกุนปอด น้ำหนักตัวต่ำกว่าเกณฑ์ มักมีอาการ ปวดแน่นท้องบ่อยๆ กินอาหารได้มากแต่ไม่อวน ถ้ามีพยาธิ จำนวนมาก พยาธิอาจเกาะกันเป็นกลุ่มก้อนไปอุดลำไส้ ทำให้ลำไส้เล็กอุดตัน

วิธีที่พบพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอาศัยอยู่ในลำไส้เล็ก

การติดโรค: กินไข่พยาธิระยะติดต่อที่ปนเปื้อนในอาหาร ผักสด และน้ำดื่ม

Cysticercus cellulosae

ชื่อพยาธิ: พยาธิเม็ดสาคู (ตัวอ่อนพยาธิตีดหมู)

ความสำคัญทางการแพทย์: พยาธิทำให้เกิดอาการทางสมอง
ปวดศีรษะ ชา ตาอักเสบ หรือตาบอดได้

อวัยวะที่พบพยาธิ: สมอง ตา ผิวนัง กล้ามเนื้อตามร่างกาย
และอวัยวะอื่นๆ

การติดโรค: กินผักสด หรือดื่มน้ำที่ปนเปื้อนไข่พยาธิตีดหมู

Dipylidium caninum

ชื่อพยาธิ: พยาธิตีดสุนัข

ความสำคัญทางการแพทย์: พยาธิตัวตีดของสุนัข ติดต่อมากับคนได้ โดยเฉพาะเด็กเล็กซึ่งคุ้ลูกคลีกชิดกับสุนัข ผู้มีพยาธินักไม่แสดงอาการ แต่สามารถทำให้ปอดห่องหรือห้องเสีย และอาหารไม่อยู่

อวัยวะที่พบพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอยู่ในลำไส้

การติดโรค: กินหมัดสุนัขที่มีตัวอ่อนของพยาธิโดยบังเอิญ

Echinostoma malayanum

ชื่อพยาธิ: พยาธิใบไม้ลำไส้เอคิโนสโตมา

ความสำคัญทางการแพทย์: เกิดการอักเสบเรื้อรัง และมีเลือดออกที่เยื่อบุลำไส้ในบริเวณที่พยาธิเกาะ

อวัยวะที่พบพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอยู่ในลำไส้เล็ก

การติดโรค: กินลูกอัด หอยคัน ปลาเนื้อจีด ที่มีพยาธิตัวอ่อนระยะติดต่อ ปรงสุกๆ ดินๆ

Enterobius vermicularis

ชื่อพยาธิ: พยาธิเข็มหมุด (พยาธิคันกัน)

ความสำคัญทางการแพทย์: คนไข้มีอาการคันกันมากในเวลา
กลางคืน เนื่องจากพยาธิตัวเมี้ยเคลื่อนออกมาระบุใน
เมื่อเช้า ไข้พยาธิจะติดตามเล็บได้

อวัยวะที่พบพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอาศัยอยู่ในลำไส้เล็กส่วน
ปลายตอกับลำไส้ใหญ่และในลำไส้ใหญ่ อาจพบได้ที่ไส้ติ้ง

การติดโรค: กินไข้พยาธิที่ปนเปื้อนในอาหาร น้ำดื่ม หรือ
จากการหายใจเอาไข้พยาธิเข้าสู่ร่างกาย

Fasciola gigantica

ชื่อพยาธิ: พยาธิใบไม้ตับวัวควาย

ความสำคัญทางการแพทย์: เป็นพยาธิของปศุสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย แพะ และแกะ พบรการติดเชื้อโดยบังเอิญในคน อาการในสัตว์และคนที่ติดเชื้อ คือ ซูบผอม เปื่อยอาหาร เพลีย ซีด และห้องน้ำมานี่องจากตับถูกทำลายมาก อาจมี การอุดตันของท่อน้ำดีและดีซ่านรวมด้วย รายที่มีอาการ รุนแรงเดียวบลันอาจถึงขั้นเสียชีวิตได้.

อวัยวะที่พบพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอยู่ในท่อน้ำดี

การติดโรค: กินพืช嫩้าที่ปนเปื้อนพยาธิระยะติดต่อ

Fasciolopsis buski

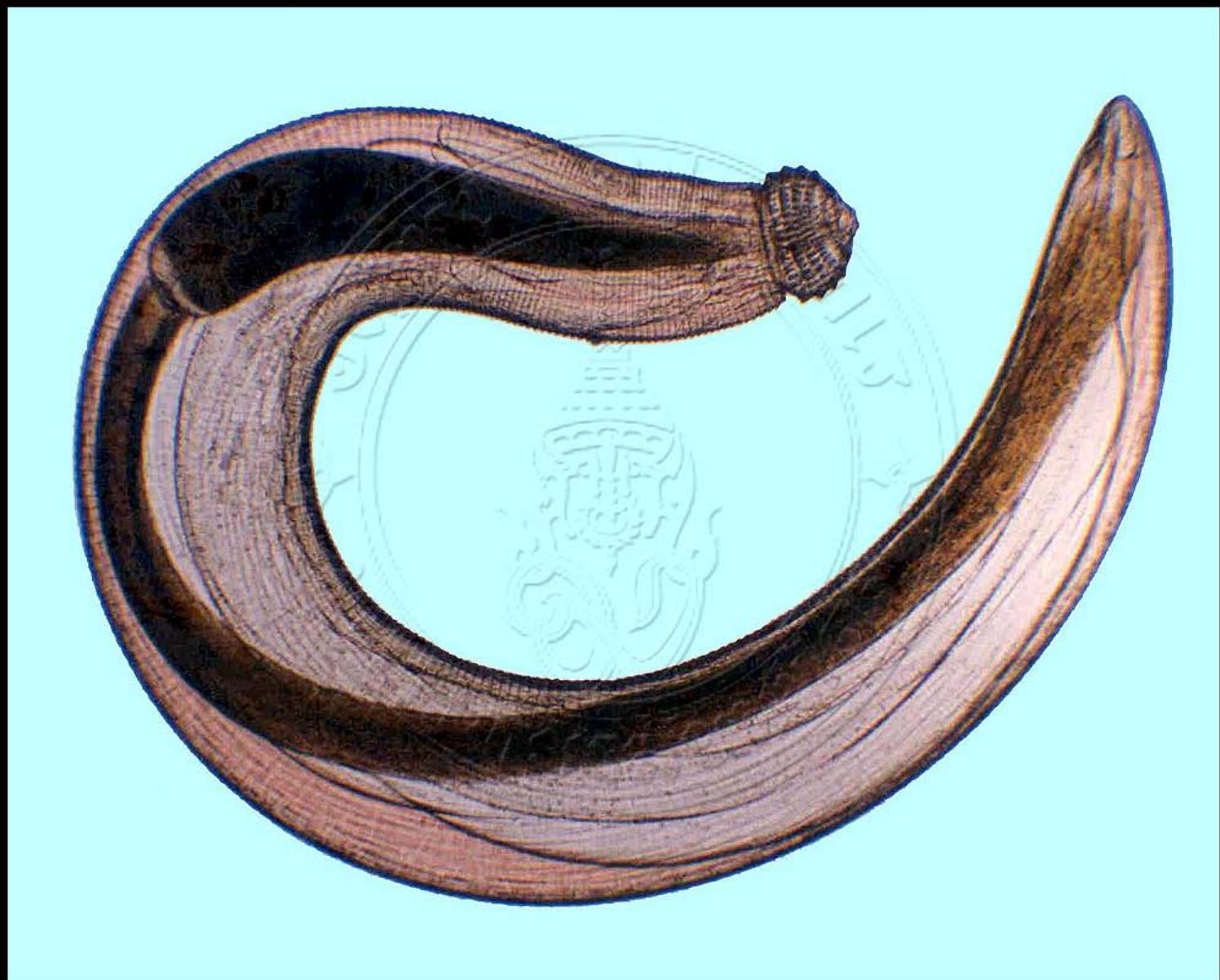
ชื่อพยาธิ: พยาธิใบไม้ล้ำไส้ขนาดใหญ่

ความสำคัญทางการแพทย์: ทำให้เกิดแพลงในลำไส้เล็ก มีเลือด
อุดกและอักเสบ ส่วนของเสียที่เกิดจากพยาธิ เมื่อถูกดูดซึม^{เข้าสู่กระเพาะแล้วเลือดจะทำให้เกิดพิษและภูมิแพ้ได้} นอกจากนี้
ถ้ามีพยาธิจำนวนมาก อาจทำให้เกิดการอุดตันของลำไส้

อวัยวะที่พบพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอยู่ในลำไส้เล็ก

การติดโรค: กินผัก หรือพืชนำ ที่มีพยาธิระยะติดต่อทางอยู่
โดยไม่ปรงให้สุกดี

Gnathostoma spinigerum

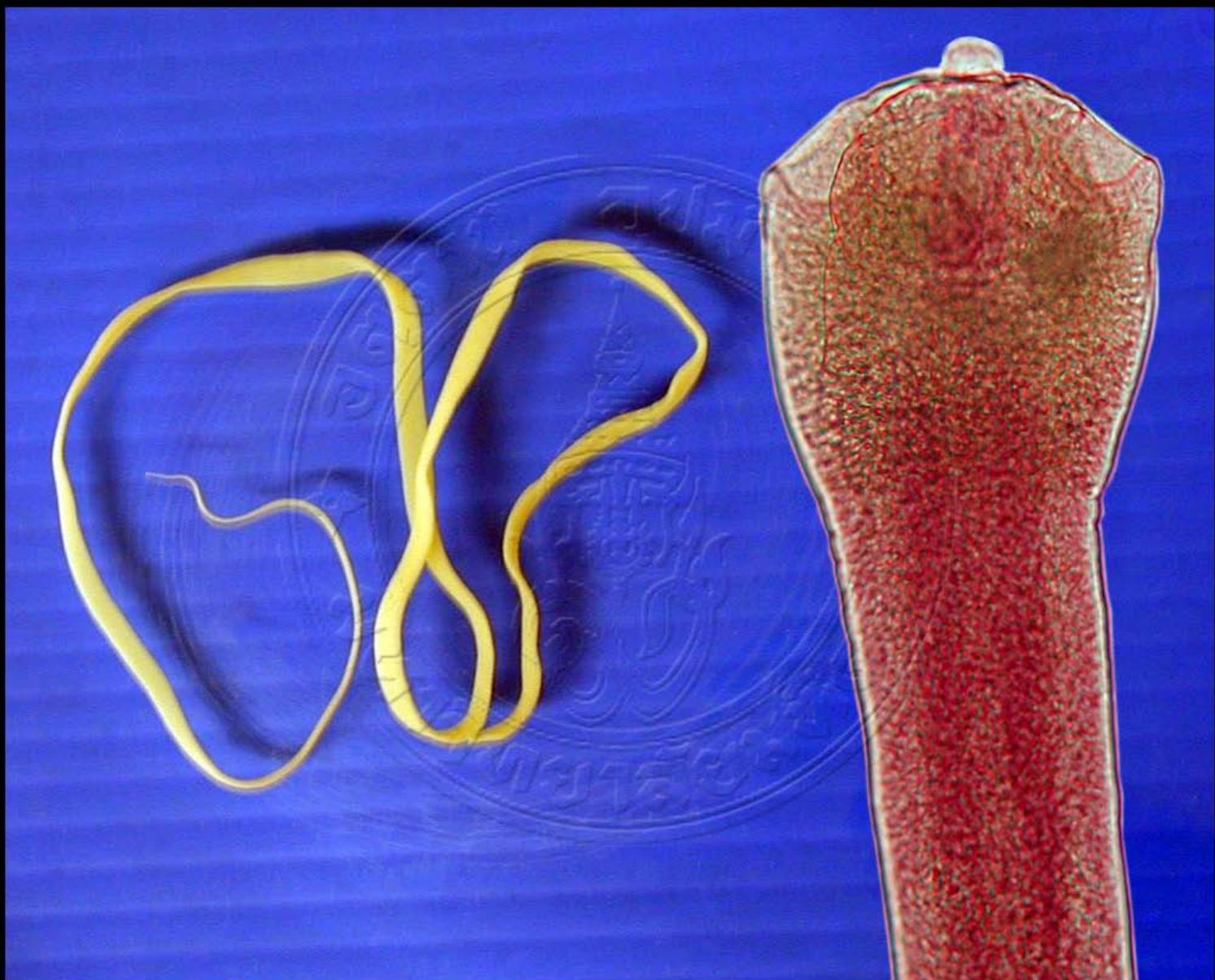
ชื่อพยาธิ: พยาธิตัวจีด

ความสำคัญทางการแพทย์: ทำให้เกิดอาการปวดบวมเคลื่อนที่แบบเป็นๆ หายๆ คัน เจ็บจีดๆ เมื่อมีเข็มแทง หากใช้ไปที่สมอง อาจมีการชัก 昏迷สติ และถึงแก่ชีวิตได้

อวัยวะที่พบพยาธิ: พยาธิสามารถใช้ไปตามเนื้อเยื่อและอวัยวะต่างๆ ทุกส่วนของร่างกาย

การติดโรค: กินเนื้อสัตว์โดยเฉพาะปลาเนื้อขาวที่มีตัวอ่อนระยะติดต่อของพยาธิฝังอยู่ โดยปรุงดิบ หรือสุกๆ ดิบๆ

Hymenolepis diminuta

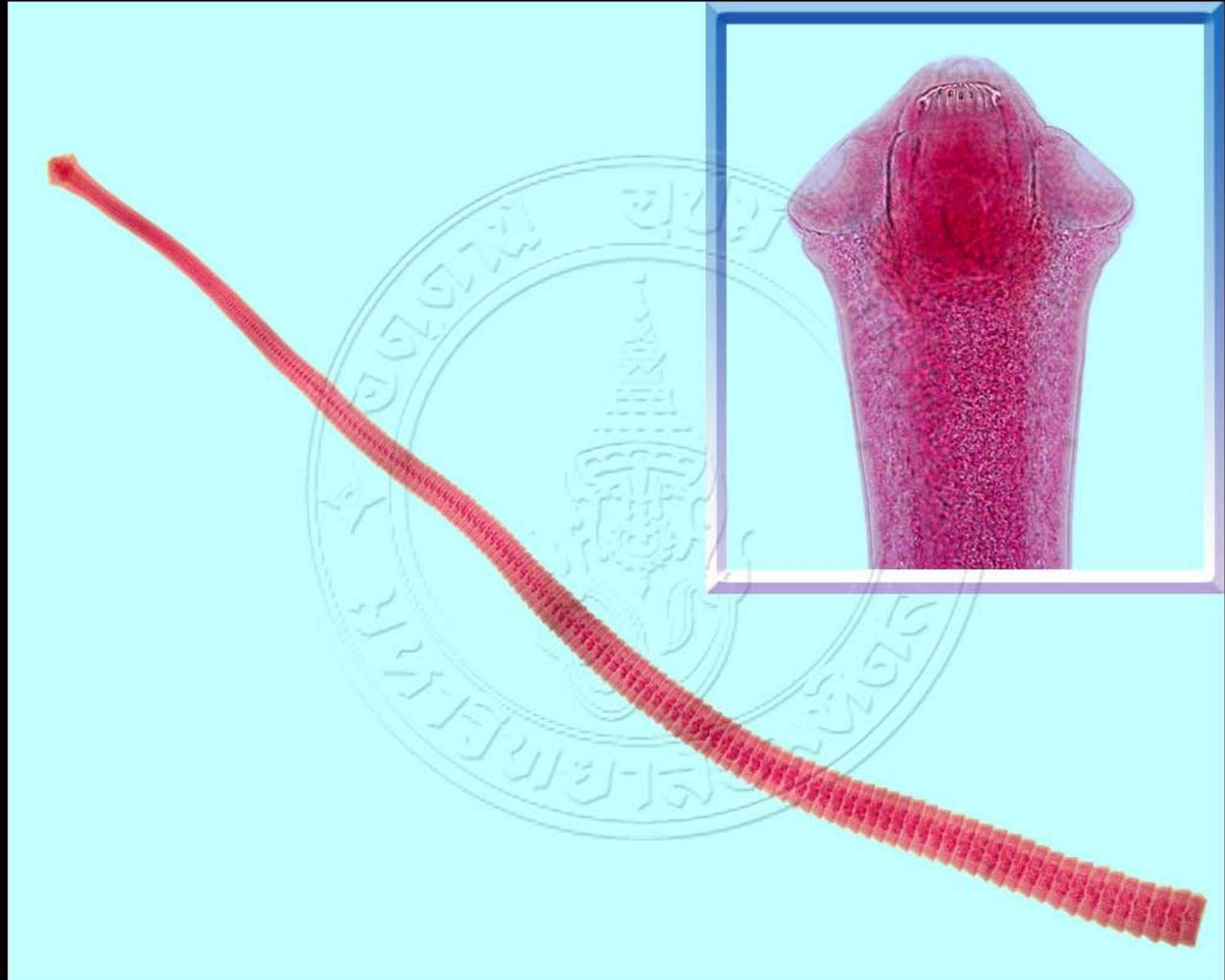
ชื่อพยาธิ: พยาธิตีดหนู

ความสำคัญทางการแพทย์: พยาธิจำนวนมาก อúaจะทำให้ป่วย
ท้องรุนแรงทั้งเบื้องต้นอาหาร คันบริเวณก้น หรือท้องเสียได้

วิธีที่พบพยาธิ: ลำไส้

การติดโรค: กินนมดูดหนู מודข้าวสาร ที่มีตัวอ่อนของพยาธิ
โดยบังเอิญ

Hymenolepis nana

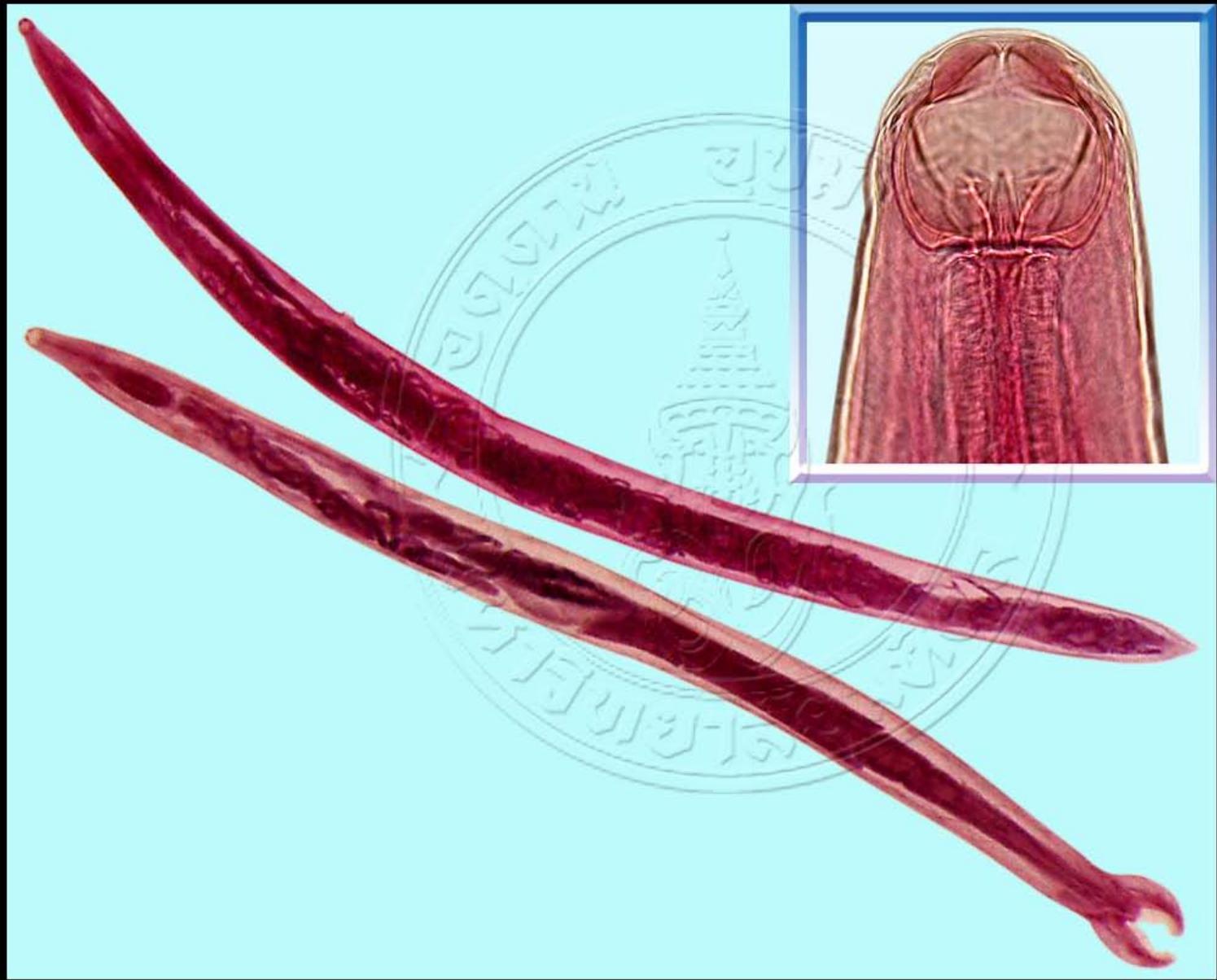
ชื่อพยาธิ: พยาธิตีดแคระ

ความสำคัญทางการแพทย์: พยาธิจำนวนมากในลำไส้อาจทำให้มีอาการปวดท้อง เบื้องอาหาร คันบริเวณก้นหรือท้องเสียได้

อวัยวะที่พบพยาธิ: ลำไส้

การติดโรค: กินอาหาร ดื่มน้ำที่ปนเปื้อนไข่พยาธิจากอุจจาระของผู้ป่วยที่เป็นโรคพยาธินี้

Necator americanus

ชื่อพยานิ: พยานิปากขอ

ความสำคัญทางการแพทย์: พยานิตัวเต็มวัย ใช้ฟันยึดเกาะที่ผนังลำไส้เล็กดูดเลือดและซึรื้มจากผู้ป่วยจนเกิดภาวะซีดอนุเพลียและบวมได้ เนื่องจากระดับโปรดตินในเลือดต่ำ ตัวอนของพยานิเมื่อใช้ผ่านผิวนัง ทำให้เกิดการอักเสบคันบริเวณที่ใช้ หากใช้ไปปอดจะเกิดภาวะปอดอักเสบได้

อวัยวะที่พบพยานิ: พยานิตัวเต็มวัยอยู่ในลำไส้เล็กส่วนตน

การติดโรค: ตัวอนระยะติดต่อของพยานิ ใช้ผ่านผิวนัง เช่นบริเวณงานน้ำมือ น้ำเท้า

Opisthorchis viverrini

ชื่อพยาธิ: พยาธิใบไม้ตับ

ความสำคัญทางการแพทย์: ทำให้เกิดอาการจุก แน่นท้องมาก
จนอาจทำงานไม่ได้ เป็นอาหาร ท้องอืด ตับโต ถุงน้ำดี
อาจโตจนคลำได้ การเกิดมะเร็งตับพบว่าอาจมีความสัมพันธ์
กับการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ และมักเสียชีวิต

อวัยวะที่พบพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอยู่ในท่อน้ำดี

การติดโรค: กินปลาเกล็ดขาว ซึ่งเป็นปลาที่น้ำจืดตระกูลปลา
ตะเพียนที่มีพยาธิระยะติดต่อ ปูรุ่งดินหรือไม่สุกดี

Paragonimus heterotremus

ชื่อพยาริ: พยาริใบไม้ปอด

ความสำคัญทางการแพทย์: เมื่อพยาริอยู่ในปอด จะทำให้ปอด อักเสบ มีอาการเจ็บหน้าอก ไอเรื้อรัง บางครั้งมีเลือดปน ออกมากับเสมหะ พยาริอาจใช้ไปอยู่ที่อวัยวะอื่นได้ เช่น ตับ ลำไส้ กล้ามเนื้อ เยื่อบุช่องท้อง และสมอง ทำให้เกิดอาการผิดปกติของอวัยวะเหล่านั้น

อวัยวะที่พบพยาริ: พยาริตัวเต็มวัยอาศัยอยู่ในปอดของคน

การติดโรค: กินปูน้ำตกที่มีพยาริระยะติดต่อ โดยปูจะไม่สุก

Schistosoma japonicum

ชื่อพยาธิ: พยาธิใบไม้เลือด

ความสำคัญทางการแพทย์: ไข่พยาธิ เป็นสาเหตุของการเกิดโรคและการต่างๆ เริ่มแรกอาจมีไข้ หน้าสั้น คลื่นเหียน ปูดท้อง ผื่นคัน ระยะเรื้อรัง อาจเป็นผลที่ผนังลำไส้ท้องเสีย ถ่ายเป็นเลือด โลหิตจาง ตับแข็ง หัวใจห้องล่างโต อาการทางสมองอาจมีการซัก ขาด ภาวะที่พบพยาธิ:

พยาธิตัวเต็มวัยอุ่นอยู่ในเส้นเลือดฝอยดำที่บริเวณลำไส้เล็กและลำไส้ใหญ่ส่วนตน

การติดโรค: ตัวอ่อนระยะติดต้อยู่ในน้ำใช้เข้าทางผิวน้ำ

Sparganum

ชื่อพยาธิ: พยาธิสปาร์กานัม

ความสำคัญทางการแพทย์: พยาธิอยู่ได้หลายๆ ที่ทั่วร่างกาย ทำให้เป็นgonตามผิวนัง ที่สำคัญอาจทำให้เกิดอาการทางสมอง และหรือตาอักเสบได้

อวัยวะที่พบพยาธิ: ผิวนังและกล้ามเนื้อตามร่างกาย ตา สมอง และอวัยวะอื่นๆ

การติดโรค: 1) ดื่มน้ำบ่อ/หนอง/บึงที่มีตัวอ่อนพยาธิในตัวกุ้งไว 2) กินเนื้อกบ เนื้องู เนื้อปลา น้ำจีดดูดิบฯ หรือดิบฯ สกๆ 3) พอกตาอักเสบ ผิวนังอักเสบ ด้วยเนื้อกบ

Strongyloides stercoralis

ชื่อพยาธิ: พยาธิเส้นด้าย

ความสำคัญทางการแพทย์: เกิดอาการผื่นคันบริเวณที่ตัวอ่อนของพยาธิใช เมื่อใชผ่านป้อด จะทำให้หลอดลมหรือป้อดอักเสบ ไอ เหนือยหอบ มีไข้ ส่วนพยาธิตัวเต็มวัยในลำไส้เล็กทำให้ลำไส้อักเสบ ปวดท้อง คลื่นไส อ้าเจียน ท้องเสีย

อวัยวะที่พบพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอยู่ในลำไส้เล็ก

การติดโรค: พยาธิตัวอ่อนใชเข้าทางผิวนัง เช่นเดียวกับพยาธิปากขอ

Taenia saginata

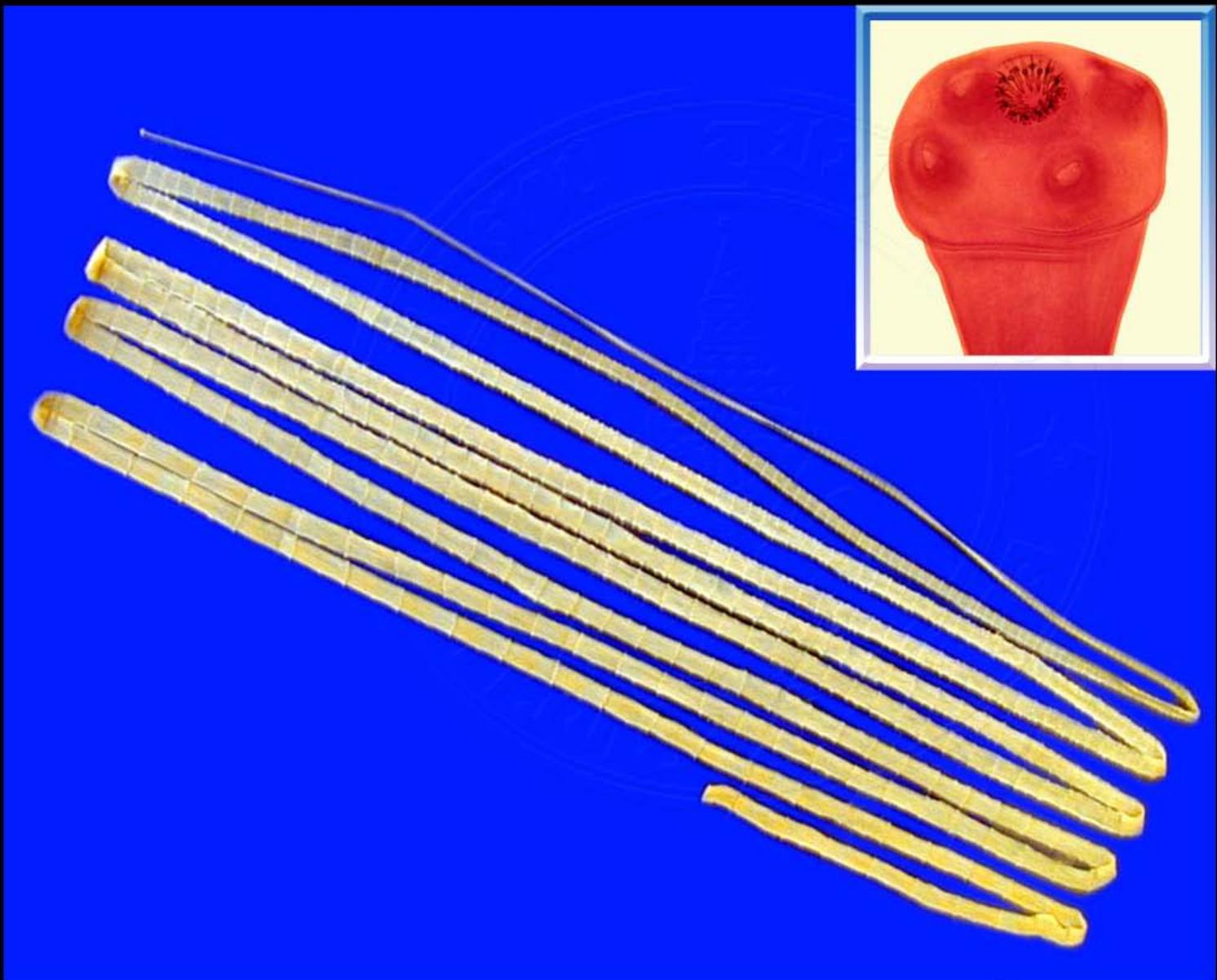
ชื่อพยาธิ: พยาธิตีดวัว

ความสำคัญทางการแพทย์: พยาธิอาศัยอยู่ในลำไส้ จะเย่งอาหาร ทำให้หิวบ่อย แตกินอาหารได้น้อย อุจจาระมีอาการอ่อนเพลีย ปวดท้อง ท้องเสียหรือท้องผูกร่วมด้วย

วิธีที่พบพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอยู่ในลำไส้

การติดโรค: กินเนื้อวัวที่มีตัวอ่อนเม็ดสาคูของพยาธิ โดยปรุงดิบ หรือดิบๆ สุกๆ

Taenia solium

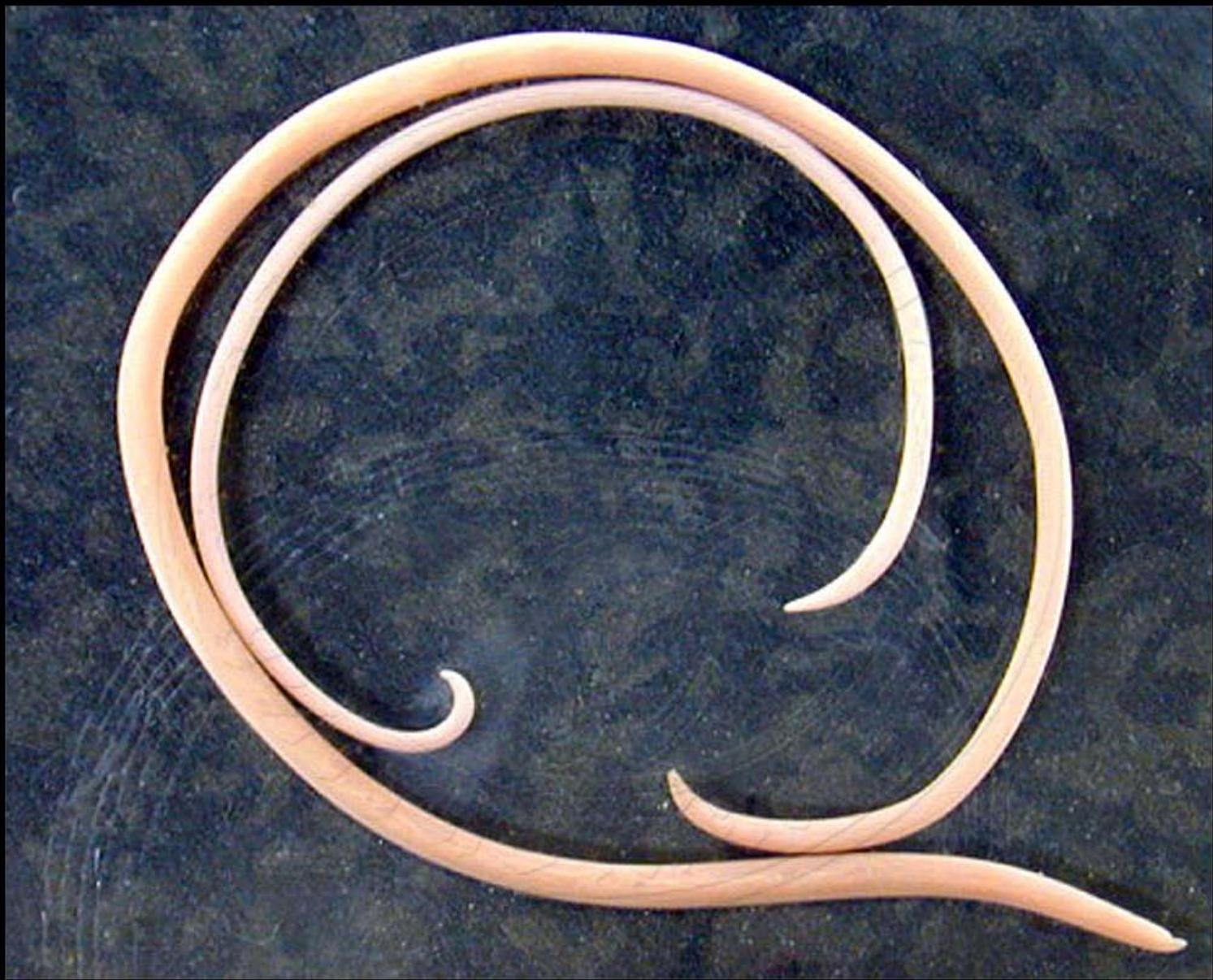
ชื่อพยาธิ: พยาธิติดหมู

ความสำคัญทางการแพทย์: พยาธิจะทำให้ปวดท้อง หัวบ่ออย คลื่นไส ท้องอืด น้ำหนักลด ท้องเสีย หรือท้องผูกได ปล่องสุกของพยาธิอาจแตกในลำไส ทำให้เกิดโรคพยาธิ เม็ดสาคูหมูในร่างกายคนได

อวัยวะที่พบพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอยู่ในลำไส

การติดโรค: กินเนื้อหมูที่มีตัวอ่อนเม็ดสาคูของพยาธิ โดยปูง ดิบ หรือดิบๆ สุกๆ

Toxocara canis & T. cati

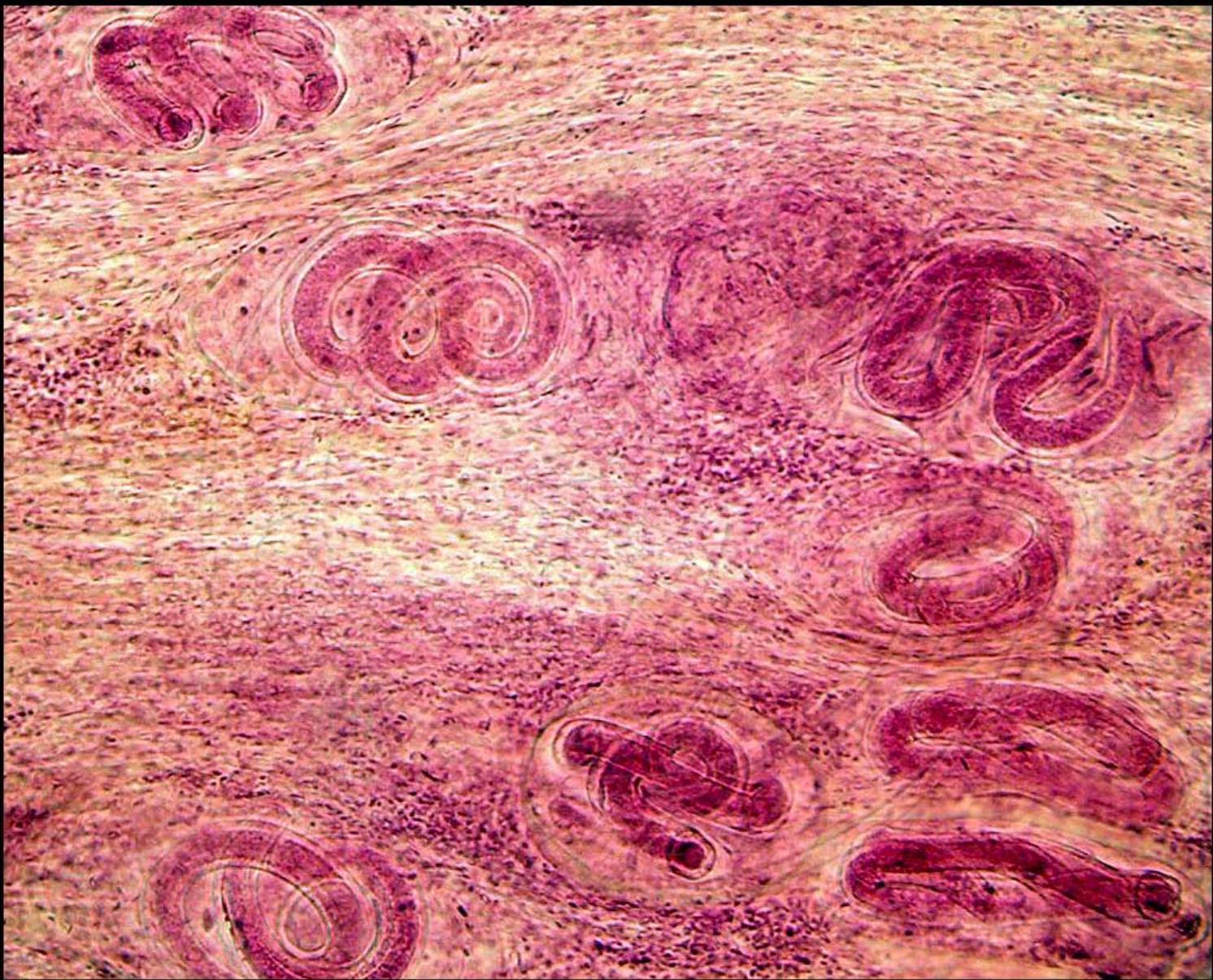

ชื่อพยาธิ: พยาธิไส้เดือนสุนัขและแมว

ความสำคัญทางการแพทย์: ตัวอ่อนของพยาธิ ทำให้เกิดโรคในคน อาการของโรคไม่เด่นชัด อาจมีไข้ ไอ เจ็บหน้าอก หายใจหอบ อ่อนเพลีย คลื่นไส้ ปอดอักเสบ ตับและม้ามโต อวัยวะที่พบพยาธิ:

บริเวณตับและอวัยวะภายในอื่นๆ เช่น ปอด หัวใจ กล้ามเนื้อ สมอง และอาจใช้อยู่บริเวณดวงตา พยาธิตัวเต็มวัยพบในสุนัขและแมว และในสัตว์ป่าชนิดฟูนเซี้ยว การติดโรค: กินไข่พยาธิที่ปูนเป็นในดิน กินเนื้อสัตว์ เช่นไก่ กระต่าย แกะ ที่มีตัวอ่อนระยะติดต่อของพยาธิฝังตัวอยู่

Trichinella spiralis

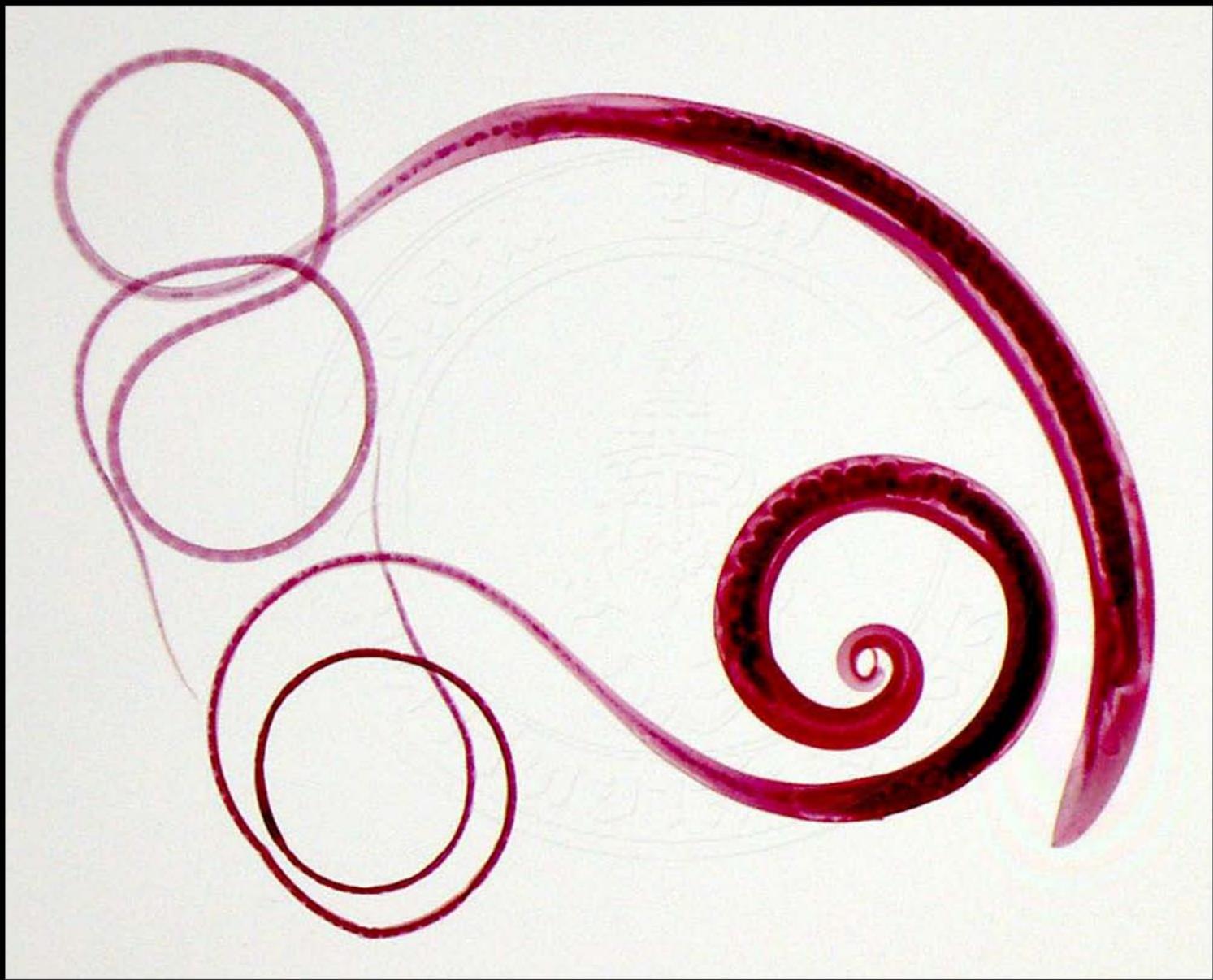
ชื่อพยาธิ: พยาธิทริกิเนลลา

ความสำคัญทางการแพทย์: ผู้ป่วยที่ติดโรคพยาธินี้ จะมีอาการอักเสบบวมโตและเจ็บปวดกล้ามเนื้อ หากพยาธิตัวอ่อนใช้ไปยังอวัยวะสำคัญ เช่นกระบังลม หัวใจ อาจทำให้เสียชีวิตได้ ชาวบ้านเรียกโรคนี้ว่า โรคพยาธิตัวบวม

อวัยวะที่พบพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอาศัยอยู่ที่ลำไส้เล็กส่วนต้น พยาธิตัวอ่อนจะฟังและขดตัวอยู่ในกล้ามเนื้อลาย

การติดโรค: กินเนื้อสัตว์ปรุงดิบ หรือสุกๆ ดิบๆ เช่นหมูป่าที่มีตัวอ่อนระยะติดต่อฟังอยู่

Trichuris trichiura

ชื่อพยาธิ: พยาธิแส้ม้า

ความสำคัญทางการแพทย์: คนที่เป็นโรคพยาธิแส้ม้า มักไม่มีอาการใดๆ แต่หากมีพยาธิจำนวนมาก จะมีอาการปวดท้อง แน่นท้อง ท้องผูกเรื้อรังร่วมกับเลือดออกปนกับอุจจาระ หรือท้องเสียเรื้อรังจนทำให้ลำไส้ในญี่ปุ่นออกมาทางทวารหนัก

อวัยวะที่พบพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอยู่ในลำไส้ใหญ่ต่อนปลายส่วนหัวฟังอยู่ในเยื่อบุผนังลำไส้ ส่วนท้ายอยู่ในซองลำไส้

การติดโรค: กินไข่พยาธิระยะติดต่อที่ปนเปื้อนในอาหาร ผักสด และน้ำดื่ม

Wuchereria bancrofti

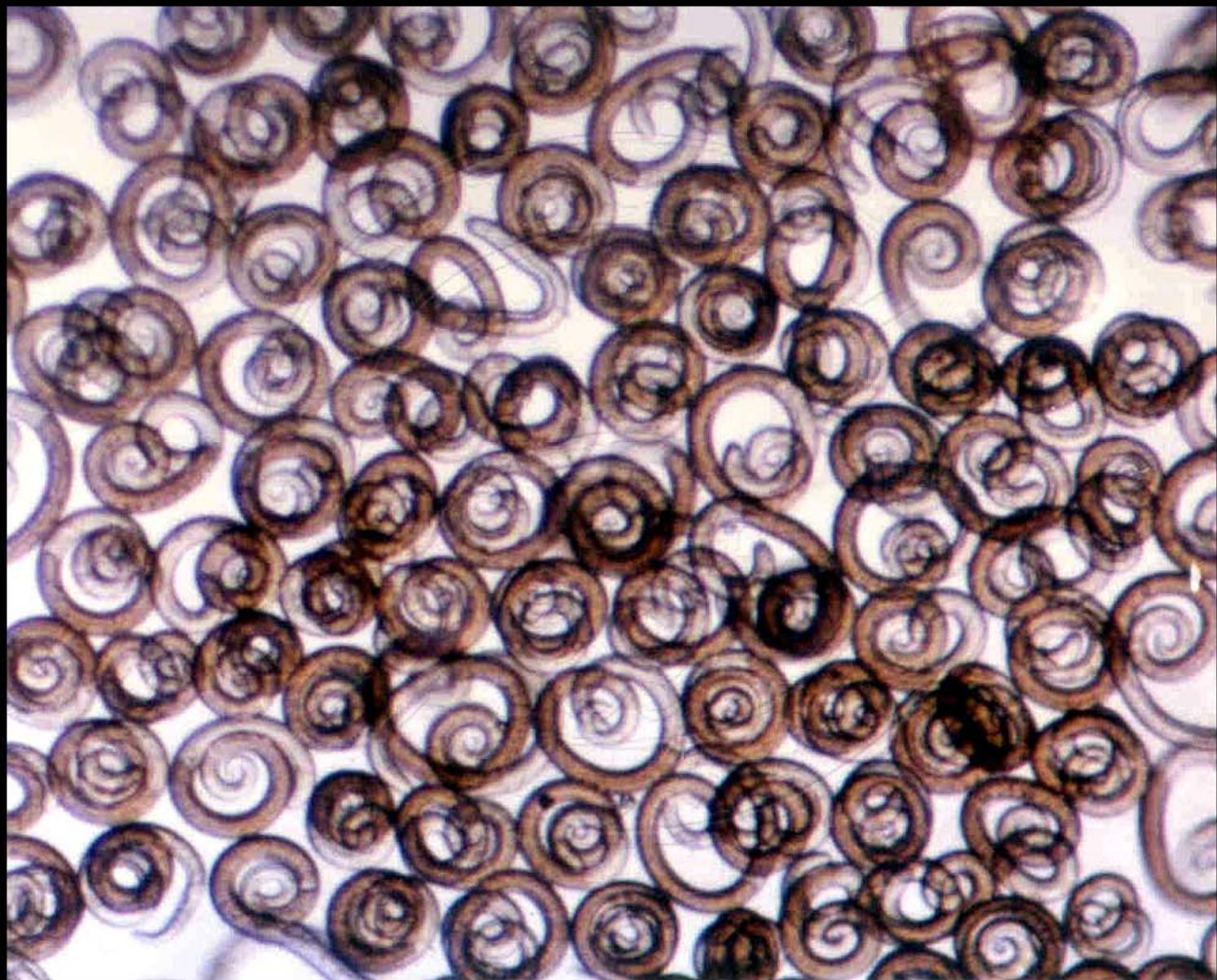

ชื่อพยาธิ: พยาธิเท้าช้างต่อมน้ำเหลือง

ความสำคัญทางการแพทย์: พยาธิตัวเต็มวัย ทำให้ห้อและต่อมน้ำเหลืองอุดตัน ผู้ป่วยจึงมีอาการบวมของอวัยวะ เช่นเท้า แขนขา และถุงอัณฑะ

อวัยวะที่พบรพยาธิ: พยาธิตัวเต็มวัยอยู่ที่ต่อมหรือท่อน้ำเหลือง ตัวอ่อนของพยาธินักจะอยู่ในปอด และจะออกสู่กระเพาะเลือด ในเวลากลางคืน

การติดโรค: ยุงพำนะเป็นตัวนำโรค เมื่อยุงกัดคนตัวอ่อนระยะติดต่อจะเข้าสู่ระบบน้ำเหลือง และเจริญเป็นพยาธิตัวเต็มวัย

ที่ปรึกษา:

รศ.นพ. ประТАป สิงหศิวนันท์

บรรณาธิการบทความ:

รศ. ชลิต โภมลอมิศร์

รศ. พารณ ดีคำย้อย

รศ. จิตรา ไวคกุล

รศ. มาลินี ไทยรุ่งโรจน์

อ. ดร. วัฒนกุลพานิชย์

อ. มีระ กุศลสุข

อ. ภูมิ อุดิศักดิ์วัฒนา

บรรณาธิการ:

รศ. วิชิต โรจน์กิตติคุณ

รศ. (พิเศษ) วรรณา ไมพาณิช

กองบรรณาธิการ:

สุภาพร น่วมทนาง

สมจิตร ภู่บាเพ็ญ

สรพล สุวรรณเกียรติ

ทิพยรัตน์ ออยุนวัล

ภาควิชาปรสิตหนอนพยาธิ
คณะเวชศาสตร์เขตร้อน

***Faculty of Tropical Medicine
Mahidol University***

Since 1960

Asia's Leader in Tropical Medicine